

HAVLU VE BORNOZ TASARIM SÜRECİ ÖRNEKLEMESİ

EXAMPLE OF THE TOWEL AND BATHROBE DESIGN PROCESS

Prof. Cafer ARSLAN

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Eskişehir/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1092-1116>

ÖZET

Türkiye'nin Ev tekstil ihracat ürünleri arasında yer alan havlu ve bornoz üretimi önemli paya sahiptir. Uluslararası pazarda havlu ve bornoz tasarım ürünlerinin rekabet edebilmesi için görsel tasarımın kuvvetli olması gereklidir. Bu çalışmada havlu ve bornoz üretim yöntemlerinin, ürün tasarımlarını ve ürünü görsel olarak nasıl şekillendirdiği incelenmiştir. Dokuma tekniği ile üretilen havlu kumaş yapısında jakar ve armürlü tezgâh özelliklerine göre tasarım şekillenmektedir. Koleksiyon tasarımlarında işleme uygulamalar yapılmaktadır. Havlu ve bornoz koleksiyon hazırlama süreçleri ve farklı kumaş yapılarında üretilen havlu örnekleri sunulmuştur. Tasarımcılar için, desen karakterine uygun kumaş yapısının belirlenmesi tasarım aşamasında önemlidir. Farklı renk, desen ve üretim tekniklerinde oluşan kolleksiyonun tasarım bütünlüğünün sağlanmasıdır. Uluslararası pazarda rekabet ortamında işletmenin güçlü yönünü tasarımları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Havlu Tasarım, Bornoz Tasarım, Dokuma Tasarım

ABSTRACT

Situated in Turkey's home textile products exports, production of towels and bathrobes have a significant share. In order for Towel and Bathrobe design to compete in the international market, the visual design must be strong. In this analysis, the method and techniques used in producing Towel and Bathrobes, and how they visually shape the design have been examined. The design of the products are shaped according to the weaving techniques such as Jacquard and dobby loom. Embroidery applications are made in collection designs. Towel and Bathrobe collection preparation processes and towels in different fabric structures are presented. For designers, determining the fabric structure suitable for the pattern character is important at the design stage. The design integrity of the collection formed in different colors, patterns and production techniques shall be ensured. In the competitive environment of the international market, the designs constitute the strength of the business.

Keywords: Towel Design, Bathrobe Design, Woven Design

1. GİRİŞ

Havlu ve Bornoz ürünler yüksek sıcaklıklarda sık yıkama yapılan ürün guruplarıdır. Üretiminde ana materyal olarak pamuk hidrofilite temel özelliğiyle kullanılmaktadır. Pamuk haricinde, bambu, modal, viskon ve polyester gibi materyaller pamuk bileşenleriyle dokumada kullanılmaktadır. Havlunun sık yıkamalar sonucunda yumuşaklık konforunu koruması havlu ürünlerde aranan özelliktir. Havlu ve Bornoz üretiminde ağırlıklı olarak, Bursa, Denizli, Gaziantep ve Kayseri illeri iletimiyle öne çıkan iller arasındadır. TÜİK Dış Ticaret istatistikleri, 2019 yılında 152 milyon dolar değerinde 87 bin ton lif pamuk ihracatı yapıldığını ortaya koyuyor. İthalat rakamları ise 1,5 milyar dolar değerinde ve 935 bin ton olarak açıklanıyor. (Url 1, 2020 s.33) Türkiye de üretilen pamuk üretimi sınırlı kaldığından sanayi üretim talebini ithal edilen pamuk karşılamaktadır. Tekstil sektöründe havlu üretiminde kullanılmakta olan pamuğun, Tarlada yetiştirmek için kullanılan su miktarı ve diğer endüstriyel işlemlerde, bitim işlemleri ve pamuk boyamacılığında kullanılan su miktarı ve atık kimyasallar günümüzde pamuğun çevreci yönünü sorgulanmaktadır.

“Bu yüzyılın üretim dünyası, işletmelerin içinde ve dışında ve pazarların tüm katılımcılarıyla bağlantılı bir ağ bilgi dünyasıdır. Hızlı ve küresel bilgi aktarımı ve açık pazarlar, ekonomik yönlerin yanı sıra, üretimin küresel yapısını değiştirmenin ana itici gücüdür.” Bu ifadelerler kısaca yeni üretim paradigmasını

karakterize ediyor. (Wiendahl H.-P., ElMaraghy H.A., Nyhuis P., Zäh M.F., Wiendahl H.-H., N. Duffie N. and M. Brieke M., 2007, s.783)

2. HAVLU VE BORNOZ KOLLEKSİYON HAZIRLIK SÜRECİ

Üretimini ihracata yönelik yapan işletmeler çalışma planlamalarını yurtdışı ve yurtiçi fuar takvimlerine göre belirlenmektedir. Özellikle bir sonraki yıl için yapılan renk desen öngörülerini referans olarak işletmelerin kendi üretim deneyimleriyle koleksiyon çalışmaları hazırlanır. Havlu desen karakteri genel olarak iki ana grupta toplanabilir. İlki doğal kaynaklı kaynaklı çiçek ve bitki desenlerinden oluşan grup ve ikinci grup ise, geometrik şekil birimlerinden oluşan desen grupları genellikle kullanılmaktadır. Yurt içinde geleneksel desen ve motiflerden oluşan desen grupları genel olarak kullanılmaktadır.

2.1. Renk Paletinin hazırlanması

Uluslararası ajanslar tarafından her yıl yayınlanan gelecek yıllara ait öngörülen trend renk eğilimleri, ihracat hedefleri olan ulusal işletmeler için renk referansları olarak değerlendirilmektedir. Havlu ve bornoz üretiminde sürekliliği olan işletmeler uluslararası pazarda doğru renk paleti oluşturmanın rekabet ortamında satışa etkilerinin bilincindedir. Hazırlanan renk paletlerinde erkek ve kadının havlu ve bornoz ürünlerde ortak kullanabileceği renk seçimleri yapılır. İki renkli jakarlı dokumalar için özellikle renklerin açık ve koyu tonları barındıran seçimler genellikle tercih edilir. İşletmeye özgü oluşturulan renk paletine göre havlu ve bornoz üretiminde kullanılacak ipliklerin renk çalışmaları hazırlanır karar verilen renklerde koleksiyon örneklerinin hazırlanması için gerekli iplik boyamaları yapılır.

2.2. Havlu ve Bornoz Koleksiyon Hazırlığı

Havlu kumaşlar dokuma ve örme olmak üzere iki şekilde imal edilebilirler. Havlu kumaşlarda havı meydana getiren ilmek %100 pamuk ipliği olmalıdır. Zemin ipliği olarak dokuma türü havlularda %100 pamuk ipliği, örme türü havlularda ise havlu kütlesine oranı %12'den fazla olmamak koşuluyla pamuk-sentetik veya sentetik olmaktadır. Dokuma tipi havlu kumaşlar üç, dört, beş veya daha fazla atkılı olarak imal edilebilirler ve yapılarında birbirini takip eden iki zemin çözgü teli arasında en az bir ilmek yapan çözgü teli bulunmalıdır. (Ala, D. M., İkiz, Y, 2014, s. 244)

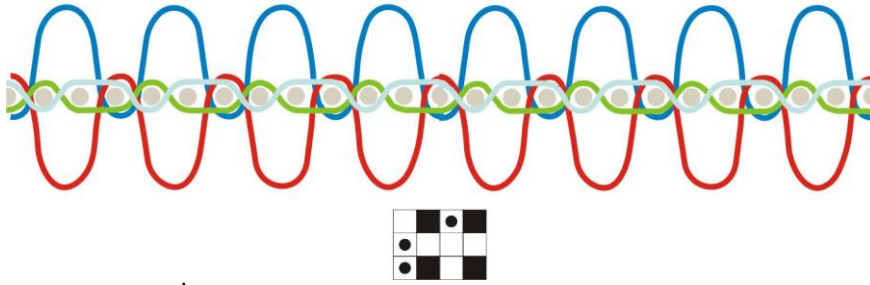
Havlu yapılarda bir grup çözgü ipliği kumaş yüzeyinde ilme yada halkalar yaparak kumaş yüzeyinde yumuşak bir katman oluştururlar. Böylece kumaşın hacim kazanması ve suyu çekmesi sağlanmaktadır. Kumaş düzlemine dik yönde oluşturulan bu ilmeler “ Terry” ilmesi olarak tanınırlar. Türk havlusu adı verilen bu yapılarda kumaşın her iki yüzünde de ilme oluşturulabilir. (Başer, 2004, s. 214)

Havlu ürünler genel olarak el havlusu ve banyo havlusu olmak üzere ikili ürün grupları olarak üretilmektedir. Plaj ve farklı işleve sahip banyo ayak havlu takımları da yapılmaktadır. Koleksiyon havlu grupları aynı renk ve desen özelliklerine sahip bornoz havlularla takım üretimleri yapılmaktadır. Standart banyo havluları genellikle 100 x 50 cm boyutlarında üretilmektedir. Banyo havlularında genellikle en uç kısımlarında ortalama olarak 10-14 cm veya daha ince bordür desenleri kullanılmaktadır.

2.3. Armürlü Havlu Dokumalar

Armürlü dokuma havlular belirli çerçeve sayısına bağlı olarak basit desen hareketlerinden oluşurlar. (Şekil 2) de 8 adet çerçeve hareketi ile dokunmuş havlu dokuma örneği görülmektedir. Sınırlı çerçeve ile yapılan armürlü örgü desenleri, havlu eninde bordür niteliğinde yapılmaktadır.

İki yüzü ilmeli havlu kumaşların iki ayrı yüzünde farklı özellikde iplik veya farklı iki renkte dokuma yapılabilir. (Şekil 1) Desensiz düz havlu dokumaların armürlü tezgâhlarda dokunması tercih edilir. Armür çerçeve sayısına bağlı basit örgüler özellikle havlu kenar bordürlerin dokunması için uygundur.

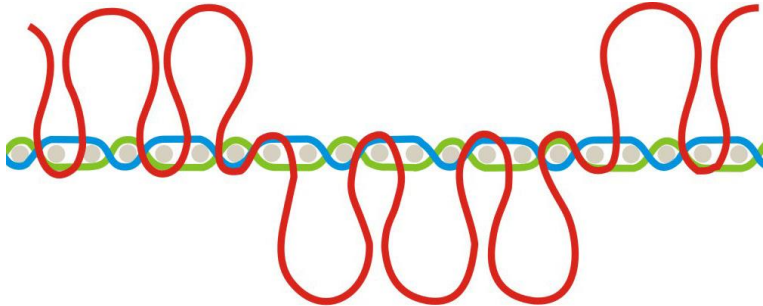
Şekil 1. İki yüzlü ilmeli havlı dokuma kesit ve yapı (Çizim C. A.)

Şekil 2. Armürlü dokuma havlu (Menekşe T. Koleksiyon)

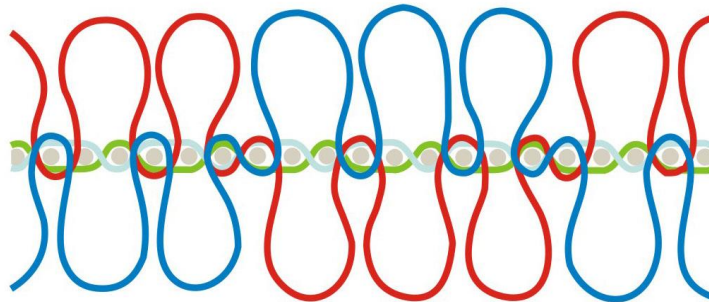
2.3. Jakarlı Havlu Dokumalar

Desenli ilmeli ve düz zemin dokunan havlular; Serbest dokuma desenleri havlu genelinde pano tasarım uygulamalarına ve geniş adım tekrarlarına jakarlı dokuma tezgâhları olarak vermektedir. Farklı ilme yükseklikleri kullanılabilir. (Şekil 3)

Şekil 3. Desenli ilmeli "Terry" havlu yapısı kesit (Başer, 2004,216'dan yeniden renkli çizim C.A.)

İpliği boyalı jakarlı dokuma desenli kumaşlarda tüm havlu veya bornoz üzerinde pano desen dokuma uygulamaları yapılabilmektedir. Kumaşın üst ve alt yüzünde farklı renklerde iplikler desene bağlı olarak yer değiştirilerek dokumadan motif desenlendirme yapılmaktadır. (Şekil 5) de görülen havlu desende zemin rengi koyu yeşil desen çizgileri açık mint yeşilidir. Aynı dokumanın diğer yüzünde (Şekil 6) da görüldüğü gibi desen çizgileri koyu yeşil zemin rengi mint yeşilidir. Kumaş yapısı (Şekil 4)de görülmektedir.

Şekil 4. Motifli havlu yapısı kesit, (Başer, 2004,216'dan yeniden renkli çizim, C.A.)

Şekil 5. Jakarlı dokuma havllu ön yüz

Şekil 6. Jakarlı dokuma arka yüz (Menekşe T. Koleksiyon)

2.4. Havluda İşleme Desenler

Düz dokunmuş havlu kumaşlara havlu veya bornoz ürünler üzerine zemin renklerine uygun işlemler ile koleksiyon desenleri aktarılmaktadır. Nakış desen uygulamalarında havlu alt yüzeyde tela üzerine uygulanmaktadır. Bu sebeple nakış seçimlerinde özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar; geniş zeminli işlemler üretim sürecinde havlunun tuşesine sertlik kazandırır ve birim parça imalat sürecinde işleme süresi standart nakışlara göre daha fazla zaman alır. El havlusu ve banyo havlusu üzerine yapılan nakış uygulaması (Şekil 7)'de görülmektedir.

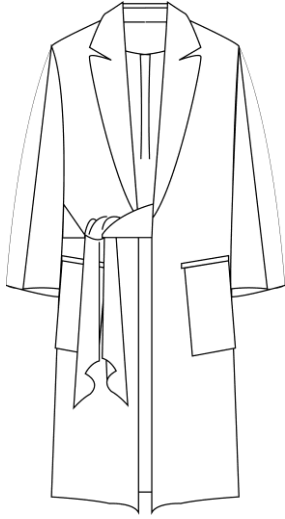

Şekil 7. İşleme desenli havlu (Menekşe T. Koleksiyon)

2.5. Bornoz Tasarımı

Bornoz; suyu kolaylıkla emen, vücudun kurulanmasında kullanılan, bir veya iki yüzü ilmekli olarak dokunmuş veya örülmüş, terbiye işlemi uygulanmış havlu kumaştan dikilen giysidir. (Baykal P.D, Tunç M., 2011, s.10) Havlu kumaşlardan üretilen Bornoz ürünler temel işlevi vücudun kurulanmasını sağlamaktır. Kullanıcı olarak; Erkek, kadın ve çocuk için bornozlar üretilmektedir. Erkek ve Kadın için üretilen bornoz tasarımlarında genellikle jakarlı dokuma tezgâhlarında ipliği boyalı dokumalar yapılmaktadır. Desensiz düz havlu kumaşlar armürlü tezgâhlarda üretilen kumaşlarda kullanılmaktadır. Düz renki bornoz modellerin ön göğüs kısımlarında tasarımı tamamlayıcı özellikte nakış işleme uygulamaları kullanılmaktadır.

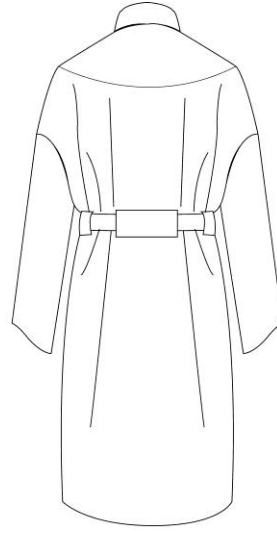
Bornoz model yaka ve kol manşetlerinde havsız jakarlı desen dokumaları veya düz pamuklu kumaş üzerine yapılan dijital veya empirme baskılılar kullanılmakta olan uygulamalar arasındadır. Farklı hav yükseklikleri ile dokunmuş kumaş yapılarından konfeksiyon ürünü olan bornoz tasarımlar da üretilmektedir. (Şekil 12)

Şekil 8.

Şekil 9. ön ve arka görünüm

Şekil 10.

Şekil 11.

Şekil 8,9,10,11, Farklı bornoz model yaka ve kup çizimleri (Hilal Sevcen tarafından çizilmiştir, 2019)
Bornoz ürünler, model kup tasarımları yapılırken temel formlar dışında model çeşitliliği her yıl koleksiyonlarda yapılan farklı uygulamalar bulunmaktadır. Erkek ve kadın bornozlarında farklı yaka kullanımları kuplarda dikkat çekmektedir. (Şekil 8,9,10,11)

Şekil 12. , Şekil 13. Jakarlı dokuma bornoz örnekleri (Menekşe T. Koleksiyon)

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası rekabet ortamında; dokuma uygulamalarında genellikle doğa desen kaynaklı tasarımların ve geometrik birim düzenlemelerinden oluşan desen tasarımlarının uygulandığı görülmektedir. Havlu ve bornoz tasarım süreçlerinde dokuma kumaş yapısına bağlı farklı desen özellikleri incelenmiştir

Kumaş yapısı olarak, jakarlı dokuma desenleri tek renkli rölyef etkili kumaş tasarımları, iki renkli jakarlı dokuma havlu desenleri ve armürlü düz havlu kumaşlar üzerine işleme uygulamaların kullanılmakta olduğu görülmüştür.

Havlu kumaşlarda hav yüksekliğinin artması ve desen yüzey alanında hav miktarının artmasına bağlı olarak havlu kuruma sürelerini etkilemektedir. Özellikle havlu kurutama süresinin önemli olduğu yerlerde havluda hav miktarının az kullanıldığı desen tercihleri yapılabilir.

Farklı kup tasarımlarında dokumadan serbest bırakılan çözümlü iplikleri etek ve kol uçlarında püskül vb. aksesuar kullanımlarının dokuma temelli olduğu örneklerde rastlanmaktadır. Bu tür uygulamalar el işçiliği ile tamamlanmaktadır.

Havlu yüzeyine yapılan nakış uygulamalarında, birim nakış alanlarının sık ve geniş alanlarda yapılması imalat üretim sürecine olumsuz yansımakta ve havluda tuşe sertleşmesine neden olmaktadır. Desen karakteri çizgisel ve küçük birimlerden tasarlanması önerilir.

Havlu ve bornoz koleksiyonlarında kullanılan renk desen ve kup farklılıkları tüm koleksiyonun tasarım bütünlüğü oluşturmada işletmenin marka değerine olumlu yansımaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmayı ATAP Proje No: Arge/MT/19/07 BSDT: 57135 kodu ile yürütülmesinde Arinkom'a ve Menekşe Tekstil Tasarım Merkezi ile ortak yapılan "Doğal Esinti Koleksiyon Tasarımı" adlı projenin gerçekleşmesinde katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kaynakça

Ala, D. M., İkiz, Y. "Ham bornozluk havlu kumaşlarda dokuma üretimi süresince oluşan kumaş hatalarının belirlenmesine yönelik istatistiksel bir araştırma", Pamukkale Univ. Müh. Bilim Derg., 20(7), 244-252, 2014, s. 244

Başer G., (2004), Dokuma Tekniği ve Sanatı, Punto Yayıncılık, II. Basım C.1, İzmir, s.214

Baykal PD, Tunç M. "Bornoz Dikiminde Üretim Yönetimi Üzerine Bir Çalışma". *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 26(2), 9-17, 2011.

Havala, O.E., Gawad M.A., Goda E.,Z., (2019), Three -Dimensional Design of Terry Fabric, s.293

Wiendahl H.-P., ElMaraghy H.A., Nyhuis P., Zâh M.F. , Wiendahl H.-H., N. Duffie N. and M. Brieke M." Changeable Manufacturing - Classification, Design and Operation" J.cirip, (2007), s.783)

Elektronik Kaynaklar

Url 1. http://www.tetsiad.org/files/downloads/Tetsiad%20113_apk.pdf (15.12.2020)